

پسمه تعالی

" مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان "

لایه
کلمه

که در جلسه علنی شماره (۱۳۰) روز یکشنبه مورخ ۱۶ / ۰۵ / ۱۳۸۴ اعلام وصول گردیده است جهت بررسی به کمیسیونهایی که ذیلاً به عنوان کمیسیون اصلی و فرعی مشخص گردیده است ارجاع می شود:

نحوه بررسی : (دو شوری) شماره ثبت : (۴۵۸) شماره ترتیب چاپ : (۹۸۸)

ردیف	عنوان کمیسیونهای تخصصی	فرعی	اصلی	مواد مورد بررسی در کمیسیون فرعی
۱	آموزش و تحقیقات			
۲	اجتماعی			
۳	اقتصادی			
۴	امنیت ملی و سیاست خارجی			
۵	انرژی			
۶	برنامه و بودجه و محاسبات			
۷	بهداشت و درمان			
۸	صنایع و معادن			
۹	عمران			
۱۰	فرهنگی			
۱۱	قضائی و حقوقی			
۱۲	کشاورزی، آب و منابع طبیعی			

عنوان کمیسیونهای خاص و ویژه

۱	تدوین آئین نامه داخلی مجلس			
۲	اصل نودم (۹۰) قانون اساسی			
۳	ویژه			

پیشنهاد اداره قوانین	اصلی	فرعی	مشترک	مشترک
قوانین				

رئیس مجلس شورای اسلامی

سرمهی
۹

၃၁၄၁၅/၅၀၁၁

ΙΨΑΡ / Ρ / Ψ Υ

ادام رسپتیو مارکول

(1)

مہیس شورای اسلامی ادارہ فلک قوانین

اداره کل قوانین

۴۰۱ این عرضه کنندگان

در فرود ریح اندرون قایقی شست کردند.

شماره ترتیب چاپ:

بِسْمِهِ تَعَالٰی

جناب آقای حداد عادل

لایحه "مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان" که بنا به پیشنهاد قوه قضائیه در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۴/۸ هیئت وزیران با قید یک فوریت به تصویب

یہ می گردد۔
سید محمد خاتمی

رئیس جمهور



جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

بسمه تعالیٰ

مقدمه توجیهی:

با عنايت به ناکارآمدی زندان - بويزه حبس‌هاي کوتاه مدت - در زمينه بازدارندگى و اصلاح و درمان برهكاران به لحاظ طرد و کنارگذاشتن مجرم از اجتماع و آشنا ساختن وی با فرهنگ زندان و با توجه به مشكلات ناشی از افزایش جمعیت کيفري در زندانها از قبيل کمبود امکانات بهداشتی و غذایی، رواج مواد معدن، شیوع بيماریهای عفونی و ایدز، خشونت و ارتشهای و در راستای سياستهای دوره توسعه فصلانی مبنی بر حبس زداني و بازارنديشی و بازنگری در سياست جنابی تقنييني مبنی بر توسل به رویه و افراطی به محازات حبس و بالحظ جایگاه حبس در نظام حقوقی اسلام و به منظور رفع مشكلات يادشده و در اجرای بند (۲) اصل (۱۵۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ لايجه زير جهت طی تشریفات قانونی تقدیم می شود:

لایجه "مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان"

فصل اول - مواد عمومی

ماده ۱- مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان که شامل دوره مراقبت، خدمات عمومی، حرای نقدی روزانه و محرومیت موقت از حقوق اجتماعی می باشد، با مشارکت مردم و نهادهای مدنی به شرح مواد این فایو، اعمال می گردد.

تبصره - مجازاتهای يادشده، با ملاحظه نوع و خصوصيات جرم ارتكابی، شخصیت و پیشینه کيفري مجرم، دعوات ارتكاب جرم، وضعیت بزه دیده، آثار ناشی از ارتكاب جرم و سایر اوضاع و احوال و جهات مخفیه تعیین می شود

ماده ۲- در كلیه مجازاتهای مقرر قانونی، توأم بودن سایر مجازاتهها با حبس، تأثیری در اجرای مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان نداشته و همچنین در این موارد صدور حکم به مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان، مانع از اعمال همزمان سایر مجازاتهای مقرر قانونی نمی باشد.

ماده ۳- در جرمهاي عمدى که حداکثر مجازات قانونی آنها تا شش ماه حبس است، تعیین مجازات اجتماعی جایگزین برای حبس الزامی است؛ مگر در موارد زیر که تعیین آن در اختیار دادگاه می باشد

الف - وجود پیشنه محكومیت قطعی بیش از یک فقره به ارتكاب جرمهاي عمدى که حداکثر مجازات قانونی آنها تا شش ماه حبس یا جرای نقدی یا شلاق تعزیری است، به شرط آنکه از پایان احرای محكومیت اخیر بیش از دو سال نگذسته باشد

ب - وجود پیشینه محکومیت قطعی به ارتکاب جرم‌های عمدی که حداکثر مجازات قانونی آنها بیش از شش ماه حبس یا حد یا قصاص یا بیش از یک پنجم دیه کامل است، به شرط آنکه از پایان اجرای محکومیت اخیر بیش از سه سال نگذشته باشد.

ماده ۴ - در جرم‌های عمدی که حداکثر مجازات قانونی آنها بیش از شش ماه تا دو سال حبس است، دادگاه می‌تواند حکم به مجازات اجتماعی جایگزین برای حبس بدهد، مگر در موارد زیر که تعیین این نوع مجازاتها امکانپذیر نمی‌باشد:

الف - وجود پیشینه محکومیت قطعی بیش از یک فقره به ارتکاب جرم‌های عمدی که حداکثر مجازات قانونی آنها تا شش ماه حبس یا جزای نقدی یا شلاق تعزیری است، به شرط آنکه از پایان اجرای محکومیت اخیر بیش از دو سال نگذشته باشد؛

ب - وجود پیشینه محکومیت قطعی به ارتکاب جرم‌های عمدی که حداکثر مجازات قانونی آنها بیش از شش ماه حبس یا حد یا قصاص یا بیش از یک پنجم دیه کامل است، به شرط آنکه از پایان اجرای محکومیت اخیر بیش از سه سال نگذشته باشد؛

پ - ارتکاب جرم‌های عمدی متعدد در صورتی که مجازات قانونی یکی از آنها بیش از دو سال حبس باشد.

ماده ۵ - چنانچه محکوم علیه در مدت اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان، به اتهام جرم جدید بازداشت یا محکوم به حبس شود، باقیمانده مجازات اجتماعی پس از اتمام دوره بازداشت یا حبس اجراء خواهد شد.

ماده ۶ - در جرم‌های غیر عمدی، تعیین مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان الزامی است، مگر در مواردی که حداکثر مجازات قانونی جرم بیش از دو سال حبس باشد که در این صورت، تعیین مجازاتهای اجتماعی جایگزین حبس برای دادگاه اختیاری است.

ماده ۷ - در جرم‌های عمدی و غیرعمدی که حداقل مجازات قانونی آنها کمتر از نود و یک روز حبس است، دادگاه نمی‌تواند حکم به حبس کمتر از نود و یک روز بدهد. در این موارد، دادگاه به مجازات اجتماعی جایگزین برای حبس حکم می‌دهد.

ماده ۸ - در مواردی که قانونگذار نوع و میزان تعزیر را معین نکرده و نیز در صورتی که مجازات قانونی جرمی تنها شلاق تعزیری است، دادگاه می‌تواند حکم به مجازات اجتماعی جایگزین زندان صادر کند.

ماده ۹ - در جرائمی که مجازات قانونی آنها بیش از دو سال حبس می‌باشد، در صورت تخفیف مجازات به کمتر از دو سال، استفاده از مجازاتهای اجتماعی جایگزین حبس امکانپذیر نخواهد بود.

ماده ۱۰ - دادگاه نمی‌تواند به بیش از یک مجازات اجتماعی جایگزین حبس موضوع این قانون حکم دهد، مگر در مواردی که در این قانون تصریح شده است.

ماده ۱۱- در جرم‌های عمدی که حداقل مجازات قانونی آنها تا شش ماه حبس و نیز در جرم‌های غیرعمدی که حداقل مجازات قانونی آنها تا دو سال حبس است و جرایم مذکور واحد جنبه عمومی نیز می‌باشد، در صورتی که متهم یا محکوم علیه خسارتهای وارد به بزه دیده را جبران کرده یا موجبات گذشت بزه دیده - اعم از شخص حقیقی و حقوقی - را فراهم نماید، این امر موجب تخفیف مجازات اجتماعی جایگزین زندان از سوی قاضی صادر کننده حکم خواهد بود.

ماده ۱۲- به منظور اجرای مجازاتهای موضوع این قانون و پیگیری و نظارت بر آنها، حسب نیاز شعبه یا شعباتی از اجرای احکام کیفری تحت عنوان "اجرای احکام مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان" این امر را بر عهده خواهند داشت.

تبصره - قاضی اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان می‌تواند حسب مورد پیشنهاد تشدید یا تبدیل یا تخفیف مجازاتهای مزبور را وفق مقررات این قانون، به قاضی صادر کننده رأی بدهد.

ماده ۱۳- قاضی اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان، به تعداد کافی مددکار اجتماعی و مأمور مراقبتی در اختیار خواهد داشت.

۴

فصل دوم - دوره مراقبت

ماده ۱۴- دوره مراقبت دوره‌ای است که طی آن دادگاه فرد را با رعایت شرایط یادشده در ماده (۱) این قانون، حداقل سه سال به اجرای یک یا چند مورد از دستورات زیر محکوم می‌نماید:

۱- اقامت در محل معین،

۲- منع اقامت یا تردد در محل یا محلهای معین،

۳- حرفه آموزی یا گذراندن دوره‌های آموزشی و مهارتی،

۴- ارایه خدمات به بزه دیده در جهت رفع یا کاهش آثار زیانبار مادی یا معنوی ناشی از جرم یا رضایت بزه دیده،

۵- معرفی نوبه‌ای خود به شخص یا مقام یا مرکز و یا نهادهایی که دادگاه تعیین می‌کند،

۶- خودداری از تجاهر به ارتکاب محرمات و ترک واجبات،

۷- ترک معاشرت با اشخاصی که دادگاه معاشرت با آنها را برای محکوم علیه مضر تشخیص می‌دهد یا منع اشتغال به کارهای معینی که زمینه ارتکاب جرم را فراهم می‌کند،

۸- الزام به فراغیری آداب معاشرت خانوادگی و اجتماعی و پایبندی به آن،

۹- اقدام به درمان اختلالهای روانی - رفتاری و جسمانی خود.

تبصره - دادگاه می‌تواند با توجه به ملاحظات شغلی و وضعیت محل سکونت، فرد را از پانزده روز تا حداقل شش ماه در روزها یا ساعتهای مشخص به حبس در منزل محکوم کند. مدت حبس مزبور در هر صورت نباید از دو شباهه روز یا چهل و هشت ساعت در هفته تجاوز کند.

ماده ۱۵- چنانچه محاکوم علیه از اجرای دستورهای تعیین شده دادگاه خودداری نماید، برای بار نخست با تصمیم قاضی اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان، حداکثر تا شش ماه بر دوره مراقبت او افزوده خواهد شد و در صورت تکرار، بنا به پیشنهاد قاضی مزبور و تصمیم دادگاه صادر کننده حکم اولیه با رعایت تناسب حرم ارتکابی و مجازات مقرر قانونی برای آن و مدت دوره مراقبت طی شده، به جای دوره مراقبت تعیین شده به مجازات مقرر قانونی محاکوم خواهد شد. در صورت تبدیل حکم به حبس، مدت حبس مورد اشاره در هر حال از حداکثر مجازات حبس مقرر قانونی برای آن جرم، و نیز از مدت باقی مانده دوره مراقبت بیشتر نخواهد بود.

تبصره ۱- در صورتی که امکان اجرای دستور یا دستورهای دادگاه به هر دلیل وجود نداشته باشد، دستورات صادره باید پس از رفع مانع اجراء گردد.

تبصره ۲- در صورتی که رعایت دستورهای تعیین شده حاکی از اصلاح در رفتار محاکوم علیه باشد، قاضی اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان می تواند تنها برای یک بار باقی مانده دوره مراقبت را حداکثر تا نصف آن کاهش داده یا صرفاً از برخی دستورهای تعیین شده صرف نظر کند.

ماده ۱۶- دادگاه ضمن صدور حکم به دوره مراقبت، آثار پیروی نکردن از دستور یا دستورهای دادگاه را به صراحة در دادنامه قید و به محاکوم علیه تهییم می کند.

ماده ۱۷- قاضی اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان با توجه به نوع جرم ارتکابی، شخصیت محاکوم علیه و دستورهایی که دادگاه تعیین کرده، ضمن صدور برگ اجرائیه، چگونگی مراقبت و نظارت مددکار اجتماعی بر محاکوم علیه را مشخص خواهد کرد.

تبصره ۱- محاکوم علیه باید قاضی اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان را از تغییر شغل، محل اقامت و نیز جای خود برای فراهم نمودن امکان مراقبت آگاه نماید.

تبصره ۲- ضوابط مربوط به چگونگی مراقبت و نظارت مددکار اجتماعی بر محاکوم علیه تابع دستورالعملی است که مطابق این قانون و سایر قوانین مربوط بنا به پیشنهاد ریاست قوه قضائیه به تصویب هیئت وزیران می رسد.

ماده ۱۸- هرگاه محاکوم علیه دستورات دادگاه را در ضمن دوره مراقبت رعایت نماید، آثار محکومیت کیفری وی خود به خود زایل و از سجل کیفری وی محو می شود؛ مگر در خصوص محکومینی که مشمول ماده (۱۵) این قانون باشند.

فصل سوم - خدمات عمومی

ماده ۱۹- خدمات عمومی موضوع این قانون، خدماتی است که محاکوم علیه بدون دریافت دستمزد به حکم دادگاه به نفع جامعه انجام می دهد. دادگاه با توجه به نوع جرم، سن، جنس، توانایی جسمانی، روانی و شغل و مهارت وی، به انجام خدمات عمومی حکم می دهد.

تبصره ۱- رضایت محاکوم علیه به انجام خدمات عمومی و نوع خدمت ضروری است.

تبصره ۲- حکم به انجام خدمات عمومی در مورد اشخاص زیر پانزده سال ممنوع می باشد.

ماده ۲۰- ساعتها و مدت خدمات عمومی به شرح زیر خواهد بود:

الف - در جرم‌هایی که حداکثر مجازات قانونی آنها تا شش ماه حبس یا شلاق تعزیزی است، از ۹۰ تا ۱۸۰ ساعت و در جرم‌هایی که حداکثر مجازات قانونی آنها بیش از شش ماه تا دو سال حبس است، از ۱۸۰ تا ۷۲۰ ساعت خواهد بود.

ب - مدت انجام خدمات عمومی حداکثر دو سال است.

تبصره - چگونگی انجام خدمات عمومی نباید به گونه‌ای باشد که مانع کسب و کار محکوم عليه باشد. در هر حال، ساعتهاي خدمات عمومي برای افراد غیر شاغل بيش از هشت ساعت کار روزانه و برای افراد شاغل مجموع ساعتهاي کاري آنان و ساعتهاي خدمات عمومي بيش از دوازده ساعت کار روزانه نخواهد بود.

ماده ۲۱- پس از صدور حکم مبنی بر انجام خدمات عمومی، پرونده محکوم عليه برای قضای اجرای مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان فرستاده می شود تا با رعایت مفاد این قانون و حکم صادره، محل و چگونگی انجام کار را در برگه اجرائیه مشخص کند.

تبصره ۱- محکوم عليه باید قضای اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان را از تغییر شغل، محل اقامت و نیز جایه جایی خود برای فراهم نمودن امکان مراقبت آگاه نماید.

تبصره ۲- اجرای خدمات عمومی باید به گونه‌ای باشد که قوانین و مقررات مربوط درخصوص شرایط کار زنان و نوجوانان، محافظت فنی و بهداشت کار و ضوابط کارهای سخت و زیان آور رعایت شود.

ماده ۲۲- قضای اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان می تواند بنا به وضع جسمانی و نیاز به خدمات پزشکی یا معدوریتهای خانوادگی و مانند آنها، انجام خدمات عمومی را به طور موقت و حداکثر تا سه ماه در طول دوره تعليق کرده یا تبدیل آن را به مجازات اجتماعی جایگزین زندان دیگر به دادگاه صادر کننده حکم پیشنهاد کند.

ماده ۲۳- هرگاه محکوم عليه بدون عذر موجه از انجام خدمات عمومی یا از شرایط مقرر برای انجام آن کار خودداری کند، برای بار نخست حداکثر تا نود ساعت به ساعتهاي انجام خدمات عمومی وی افروده شده و در صورت تکرار، بنا به پیشنهاد قضای اجرای مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان و تصمیم دادگاه صادر کننده حکم اولیه با رعایت تناسب جرم ارتکابی و مجازات مقرر قانونی و مدت دوره خدمات طی شده، به جای خدمات عمومی تعیین شده به مجازات مقرر قانونی محکوم خواهد شد. در صورت تبدیل حکم به حبس، مدت حبس مورد اشاره در هر حال از حداکثر مجازات حبس مقرر قانونی برای آن جرم، و نیز از مدت باقی مانده دوره خدمات عمومی بیشتر نخواهد بود.

ماده ۲۴- انواع خدمات عمومی، فهرست دستگاههای اجرایی و نهادها، مؤسسات عمومی غیر دولتی پذیرنده محکومان به انجام خدمات عمومی، چگونگی همکاری آنان با قضای اجرای مجازات اجتماعی جایگزین، کیفیت خدمات عمومی که محکوم عليه انجام می دهد و چگونگی نظارت بر آن، مطابق آین نامه ای است که بنا به پیشنهاد رئیس قوه قضائیه به تصویب هیئت وزیران می رسد.

فصل چهارم - جزای نقدي روزانه

ماده ۲۵- دادگاه با توجه به درآمد محکوم و در نظر گرفتن هزینه های زندگی وی و نیز شدت جرم ارتکابی، به ترتیب زیر حکم به پرداخت جزای نقدي روزانه صادر می کند:

الف - شمار روزهای پرداخت جزای نقدي در جرمهايی که مجازات قانونی آنها شلاق تعزیری یا حداقل تا شش ماه حبس است، از ده تا صد و هشتاد روز و در جرمهايی که حداقل مجازات قانونی آنها بیش از شش ماه تا دو سال حبس است، از صد و هشتاد تا سیصد و شصت روز است، که متناسب با مجازات مقرر قانونی تعیین خواهد شد.

ب - حداقل میزان جزای نقدي روزانه یک چهارم درآمد روزانه محکوم عليه است.

ماده ۲۶- در صورت تقسیط جزای نقدي روزانه در حکم دادگاه، محکوم عليه باید در پایان هر ماه حداقل ظرف ده روز آن را پردازد. هرگاه محکوم عليه، در مهلت مقرر بدون عذر موجه آن را پرداخت نکرد، بنا به پیشنهاد قاضی اجرای اجتماعی جایگزین زندان و تصمیم دادگاه صادر کننده حکم اولیه، به ازای روزهای باقی مانده حبس می شود. دادگاه ضمن صدور حکم این ترتیب را به صراحة ذکر و به محکوم عليه تفهم می نماید.

ماده ۲۷- در صورتی که پرداخت نکردن جزای نقدي روزانه در مهلت مقرر ناشی از عذر موجهی باشد، قاضی اجرای اجتماعی جایگزین زندان مهلت دیگری برای پرداخت می دهد یا تبدیل آن را به مجازات اجتماعی جایگزین دیگر به دادگاه صادر کننده حکم پیشنهاد می کند.

فصل پنجم - محرومیت از حقوق اجتماعی

ماده ۲۸- دادگاه می تواند با رعایت شرایط یادشده در ماده (۱) این قانون، محکوم عليه را برای مدت معین به شرح زیر از یکی از حقوق اجتماعی محروم کند:

۱- انفصال از مشاغل دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی تا شش ماه؛

۲- منع از اشتغال به شغل یا کسب یا حرفة معین مربوط تا یک سال؛

۳- محرومیت از دریافت جواز یا پروانه فعالیت و عنوانین مشابه آن تا پنج سال؛

۴- محرومیت از عضویت در هیئت مؤسس و هیئت مدیره شرکتهای تجاری و همچنین از مدیریت عامل آنها تا سه سال؛

۵- محرومیت از معامله با دستگاههای دولتی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی یا شرکت در مزایده و مناقصه دولتی تا پنج سال؛

۶- قطع همه یا بخشی از سهمیه های دولتی تا یک سال؛

۷- محرومیت از حق انتخاب شدن در انتخابات ریاست جمهوری، مجالس شورای اسلامی و خبرگان و همچنین عضویت در کلیه انجمنها، شوراهما و جمعیتهایی که اعضای آن به موجب قانون انتخاب می شوند تا پنج سال؛

۸- محرومیت از رانندگی تا سه سال؛

۹- مسدود کردن حسابهای معین یا محرومیت از افتتاح حساب جاری و یا محرومیت از دریافت تسهیلات و اعتبارات بانکها و سایر مؤسسه های مالی تا سه سال؛

۱۰- محرومیت از حمل سلاح یا استفاده از پروانه شکار و توفیق پروانه و در صورت لروم ضبط سلاح تا دو سال؛

۱۱- اخراج اتباع بیگانه از کشور و منع ورود آنان به ایران تا پنج سال؛

۱۲- منع خروج اتباع ایرانی از کشور تا شش ماه.

تبصره ۱- دادگاه ضمن صدور حکم دلائل سنخیت و تناسب میان جرم ارتکابی و محرومیت مورد حکم را در دادنامه بیان می کند.

تبصره ۲- دادگاه می تواند با توجه به جرم ارتکابی، شخصیت مرتكب و اوضاع و احوالی که جرم در آن واقع شده و برای جلوگیری از ارتکاب دوباره جرم، یکی از محرومیتهای موضوع این ماده را به سایر مجازاتهای اجتماعی بیفزاید.

ماده ۲۹- در صورت تخلف محاکوم علیه از اجرای حکم محرومیت اجتماعی، برای بار نخست با تصمیم قاضی اجرای مجازات اجتماعی جایگزین زندان، تا یک دوم حداقل مدت مقرر برای آن محرومیت بر مدت آن افروده خواهد شد. در صورت تکرار، چنانچه قاضی مزبور تعیین سایر مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان را مناسب نداند، بنا به پیشنهاد وی و تصمیم دادگاه صادر کننده حکم اولیه با رعایت تناسب جرم ارتکابی و مجازات مقرر قانونی و مدت دوره محرومیت طی شده، به جای محرومیت تعیین شده، حسب مورد به مجازات مقرر قانونی محاکوم خواهد شد.

فصل ششم - مواد متفرقه

ماده ۳۰- مجازاتهای مربوط به جرایم امنیتی و همچنین مجازاتهای مذکور در قانون مجازاتهای جرایم نیروهای مسلح از شمول این قانون مستثنی می باشد و مجازاتهای جایگزین زندان حبس و سایر مقررات مربوط به نحوی خواهد بود که در قوانین مربوط ذکر شده است.

ماده ۳۱- ملاک تجدیدنظر خواهی از حکم محکومیت به مجازاتهای اجتماعی جایگزین زندان، مجازات قانونی آن جرم است.

ماده ۳۲- احکام قطعی صادره پیش از لازم الاجرا شدن این قانون، از شمول آن خارج می باشند.

وزیر دادگستری

رئیس جمهور
۴۰۸